

Rechtbank Amsterdam

Zitting : donderdag 6 september 2018

Parketnummers : 13/731070-15

Verzoek tot opheffing voorlopige hechtenis inzake
Enclave

Inzake:

Openbaar Ministerie
te
Amsterdam

tegen

W.F. Holleeder,

verdachte,

raadslieden:

S.L.J. Janssen & R. Malewicz

Index

Inleiding: wijze van bewijsvoering OM en de gevolgen die dat heeft 3

I Opbouw van een imperium (1991-2000))

De jaren negentig: kamers vol geld 12
Opnieuw: de aanslag op Ronald van Essen 16

II Druk van alle kanten (2001-2004)

Ron Niqvist / Juliët 2.0 en de gebroeders Driesen 24
Vordering Eelzak / Mieremet 28
De Achterbankgesprekken 37
Opnieuw: John Mieremet 45
Stanley Hillis 51
Colombianen / Michel P 53

III De moord en daarna (2004 – heden)

De veronderstelde dadergroepering 57
CIE-info en Murat K 59
Korkmaz 61
Abbasov 67
Astrid Holleeder, Sonja Holleeder en Sandra den Hartog 71
Conclusie 75

Edelachtbaar college,

Inleiding: wijze van bewijsvoering OM en de gevolgen die dat heeft

1. Na de voorlopige afronding van de bespreking ter zitting van het onderzoek Viool begin juni is in de maand juli en afgelopen week aandacht besteed aan wat als het tweede thema is aangemerkt, het onderzoek Enclave oftewel de moord op Willem Endstra.
2. Ook voor deze zaak geldt dat de gesimplificeerde kijk op de gang van zaken die er kort gezegd op neerkomt dat Willem Endstra is afgeperst door de gemene Willem Holleeder en nadat die afpersing zijn voltooiing had bereikt om het leven is c.q. moet zijn gebracht, geen recht doet aan de ook hier ongelooflijk complexe situatie die ontstaan is nadat Endstra vele jaren lang enorme hoeveelheden zwart geld aannam van een groot aantal criminelen die, toen de indruk ontstond dat er mogelijk problemen zouden zijn dat geld weer terug te krijgen, op verschillende manieren getracht hebben hun investeringen veilig te stellen. Dat varieerde van vriendelijke verzoeken tot uitbetaling over te gaan, al dan niet inclusief dreiging met gerechtelijke stappen middels advocaten, tot het onder grote druk zetten van Endstra door dreiging met openbaarmaking van voor Endstra belastende gegevens, met geweld en zelfs met moord, een moord die uiteindelijk natuurlijk ook heeft plaatsgehad.
3. Het is verder van belang te onderstrepen dat de heftige dynamiek die daardoor ontstond niet los stond van alle gebeurtenissen die wij in het opheffingverzoek in de zaak Viool hebben besproken. Bij de gebeurtenissen rond Endstra waren voor een deel immers dezelfde personen betrokken en deze hadden plaats in dezelfde periode, waarmee de spanningen die al waren ontstaan of al opspeelden nog verder verhevigd werden. Dat geldt zoals we nog zullen zien niet alleen voor het ingewikkelde spel achter de schermen van de betalingen van Mieremet en Den Hartog aan Jovic, maar ook voor nog veel verder in het verleden gelegen conflicten waarbij toen nog Klepper en Mieremet een groot aantal personen hadden bestolen, afgeperst of anderszins benadeeld. Toen het nieuws zich verspreidde dat Mieremet een omvangrijk kapitaal bij Endstra had gestald en aandrang op uitbetaling daarvan werden ook aan die kant bewegingen zichtbaar van mensen die van oordeel waren dat Endstra dat geld in ieder geval niet aan Mieremet moest uitkeren, maar oude rekeningen van Mieremet aan die derden zou moeten voldoen.

4. Dit alles maakt, dat ook voor deze zaak Endstra geldt dat het belangrijk is de gebeurtenissen rondom zijn persoon in de juiste context te plaatsen en de lange aanloop die er is geweest naar het moment dat die grote onrust in de onderwereld ontstond en die uiteindelijk resulteerde in de moord op Endstra, in kaart wordt gebracht. Oftewel, zoals werd geschreven in de inleiding van de brief aan de rechter-commissaris waarin om een aantal getuigen rondom dit tweede thema werd gevraagd:

In de zaak Endstra beogen wij hetzelfde te gaan doen als in de zaak van Cor van Hout is gedaan. Ik merk daar direct bij op dat de situatie daar (nog) gecompliceerder is nu Willem Endstra zoals bekend contacten onderhield met een grote hoeveelheid personen die geaffilieerd zijn aan het criminele milieu en dat min of meer is vastgesteld dat hij met die verschillende personen allerhande financiële betrekkingen onderhield. Terugkerend thema lijkt daarbij te zijn geweest dat het eenvoudig was grote hoeveelheden crimineel geld bij Endstra te stallen maar heel erg moeilijk om niet te zeggen onmogelijk dat geld weer terug te krijgen. De kring van personen die redenen gehad kunnen hebben de heer Endstra naar het leven te willen staan is dan ook tamelijk omvangrijk, waarbij wederom geldt dat het niet zo hoeft te zijn dat slechts één van die personen of één van de groeperingen er uiteindelijk toe over gaat stappen tegen hem te ondernemen maar dat sprake kan zijn van gedeelde belangen en van verschillende groepering.

Naar die belangen en die personen is al zeer diepgravend onderzoek gedaan in de Kolbak-zaak, reeds op zichzelf een ongelooflijk omvangrijk dossier.¹ Het Kolbak-dossier is aan partijen ter beschikking gesteld en zal uiteindelijk (integraal) onderdeel gaan uitmaken van de vervolging van de heer Holleeder in deze zaak. Ook in de Kolbak-zaak heeft eerder een vervolging plaatsgehad, waarbij de heer Holleeder onherroepelijk is veroordeeld voor betrokkenheid bij de afpersing van (onder andere) Willem Endstra. Ook in deze zaak zal de heer Holleeder een verklaring afleggen die voor een groot deel overeenkomt met hetgeen hij in de Kolbak-zaak heeft verklaard, maar die op onderdelen zal afwijken. Veranderde omstandigheden waar het de kring van betrokken personen betreft alsmede de beschuldiging die het Openbaar Ministerie in deze Vandros-zaak tegen hem inbrengt maken dat hij vollediger kan en zal zijn dan hij in die eerdere zaak

¹ De omvang van dat Kolbakdossier kan moeilijk worden overschat. Met alleen de bestudering van de door getuigen bij de recherche afgelegde verklaringen kunnen al makkelijk meerdere weken worden gevuld, en over de verhoren bij de RC, de verhoren op zitting, de bijgevoegde oudere onderzoeken en alle andere stukken heb ik het dan nog niet eens.

is geweest.

Ik merk met nadruk op, dat het niet onze bedoeling is het Kolbak-onderzoek over te gaan doen. Dat onderzoek is al ongekend omvangrijk geweest en bovendien is die zaak processueel tot een definitief einde gekomen. Dat wil niet zeggen dat de heer Holleeder alsnog bekent zich schuldig te hebben gemaakt aan de bewezen verklaarde afpersing van Endstra, maar wel dat hij bereid is te erkennen dat hij in een complexe positie is beland waarin hij uiteindelijk een rol heeft gespeeld bij diverse contacten die er zijn geweest tussen Endstra enerzijds en diverse criminelen anderzijds, welke contacten deels zagen op het verkrijgen c.q. terugkrijgen van bij de heer Endstra belegde gelden.²

5. Zoals bij de bespreking van dit tweede thema wel is gebleken is dat Kolbak-dossier in die zin een heet hangijzer dat Holleeder ook in deze procedure ontkent zich schuldig te hebben gemaakt aan de afpersing van Willem Endstra en van anderen, dit waar het Openbaar Ministerie er graag op hamert dat hij voor die zaken onherroepelijk veroordeeld is en dus in rechte uitgegaan zou moeten worden van de juistheid van die onherroepelijke vaststellingen.
6. Nog los van het feit dat de geschiedenis wel leert dat ook in strafprocedures dingen mis kunnen gaan en dat een behandeling in meerdere instanties daar geen garantie tegen kan bieden, geldt in deze zaak dat het onderzoek dat is en wordt gedaan, zowel door het Openbaar Ministerie als bij de rechter-commissaris, bij ons ook de overtuiging heeft opgeleverd dat zowel rechtbank als Hof op meerdere punten een onjuiste voorstelling van zaken heeft gehad. Dat geldt niet alleen op deelonderwerpen als bijvoorbeeld de afpersing van Friedländer, waarover getuigen die het kunnen weten onomwonden hebben gezegd dat Holleeder daar gewoon ten onrechte voor is veroordeeld, of voor de afpersing van Kees Houtman, waarbij zowel rechtbank als Hof aantoonbaar zijn uitgegaan van een onjuiste voorstelling van zaken waar het het beruchte pandje (beter gezegd: appartementsrecht) aan de Scheldestraat betreft. Ook ten aanzien van de hoofdverdenking, de afpersing van Willem Endstra en dan in het bijzonder de 17 miljoen die via Paarlberg zou zijn verkregen, houden alle betrokkenen tot de dag van vandaag vol dat de diverse onherroepelijke beslissingen ten spijt sprake is geweest van een onjuiste vaststelling van de feiten.

² Brief aan de rechter-commissaris van 27 juli 2017 (tweede onderzoeksrunde).

7. We ontkomen er dus niet aan ook daar hieronder over te spreken, al is het maar nu de afpersing als hét centrale motief voor de moord op Endstra wordt beschouwd. Sterker nog: bij de bespreking van deze zaak Endstra is veruit het leeuwendeel besteed aan bewijs dat ziet op die afpersing en de positie van Endstra zoals die zich in de loop der jaren heeft gevormd; het voorhouden van de bewijsmiddelen die zien op de betrokkenheid van Willem Holleeder bij de uiteindelijke moord heeft nog geen uur geduurd.³ Dat is geen kritiek op de Rechtbank omdat wij die voorgeschiedenis óók van groot belang vinden, zoals hieronder nog wel zal blijken, maar illustreert de zeer beperkte beschikbaarheid van bewijsmiddelen die daadwerkelijk iets kunnen zeggen over die betrokkenheid van Holleeder bij die moord.
8. De aard van die bewijsmiddelen en hetgeen het Openbaar Ministerie daar in reactie op het opheffingsverzoek in de zaak Viool onder andere over naar voren bracht brengt ons tot slot van deze inleiding nog op de volgende kanttekening.
9. De verdediging heeft in dat eerdere opheffingsverzoek als bekend zeer ruim aandacht besteed aan de verwikkelingen in het Amsterdamse criminele milieu in de periode voorafgaand aan de moord op Cor van Hout, en aan de wijze waarop de verschillende actoren in dat milieu zich tot elkaar verhielden. Daarbij zijn ook diverse getuigen besproken die in meer of mindere mate uitlatingen hebben gedaan over de vermeende betrokkenheid van Holleeder bij die moord, en zijn de in die zaak door het Openbaar Ministerie ingebrachte belastende zaaksoverstijgende getuigen (La Serpe, Ros, getuigen Holleeder en Den Hartog) kort langsgelopen.
10. Dit betoog bracht het Openbaar Ministerie ertoe te verwijzen naar een recent arrest van het Gerechtshof Amsterdam waarin het Hof onder meer overwoog dat de benadering van de raadvrouw in die zaak ‘zich liet kenmerken als segmenterend van aard waarbij de bewijswaarde en bewijskracht van elk onderdeel geïsoleerd werd beoordeeld en werd gerelativeerd’. Daarmee werd naar het oordeel van het Hof geen recht gedaan aan de aard, omvang en inhoud van het bewijsmateriaal en werd het zinvolle verband ervan op ontoereikende gronden genegeerd.⁴

³ Dat is toch op zijn minst een opmerkelijk gegeven.

⁴ Gerechtshof Amsterdam, 4 mei 2018, 23/001931-16.

11. Hoewel ik best begrijp dat het Openbaar Ministerie die overwegingen in deze zaak graag wil aanroepen is dat anderzijds een valkuil waar Uw Rechtbank zeker niet in moet lopen. Zowel in het Passage-onderzoek, waarin de techniek werd ontwikkeld en geperfectioneerd, als in deze zaak bestaat het bewijsmateriaal er – met uitzondering van de zaaksoverstijgende getuigen, die zoals we nog zullen zien zeker niet los van elkaar kunnen worden gezien - uit dat het Openbaar Ministerie uit een groot aantal uiteenlopende onderzoeken een veelheid aan op de keper beschouwd zachte informatie haalt en die tot een samenhangend geheel tracht te smeden vanuit het simpele gegeven dat een daadwerkelijk overtuigend bewijsmiddel zoals een getuige die uit eigen wetenschap kan verklaren over de betrokkenheid van Willem Holleeder, direct technisch bewijs dat hem kan linken aan enig strafbaar feit, of enig ander ondubbelzinnig bewijsmiddel, voor die betrokkenheid ontbreekt.
12. Die wijze van bewijsvoering noopt de verdediging er natuurlijk toe de veelheid aan onderdelen van de bewijsconstructie van het Openbaar Ministerie telkens op hun merites te beschouwen. Dat is geen segmenterende aanpak die geen recht doet aan het verband tussen die onderdelen, maar het logische gevolg van de afwezigheid van direct incriminerend bewijsmateriaal en de enige methode die er is om te bezien of de betreffende onderdelen daadwerkelijk enige bewijswaarde kunnen hebben en of er wel daadwerkelijk sprake is van een zinvol verband tussen die onderdelen. Anders gezegd: wanneer het Openbaar Ministerie een schot hagel afvuurt in de richting van de heer Holleeder dan moet het Openbaar Ministerie ons niet verwijten dat wij Uw Rechtbank vragen kritisch te beoordelen of die verschillende hagelkorrels wel enige substantie bevatten, zelfstandige korrels zijn of kopieën van elkaar en of zij samen een kogel kunnen vormen.
13. Een andere reden dat de verwijzing naar dit arrest van het gerechtshof mank gaat ligt in de aard van de bewijsmiddelen in die zaak waar sprake was van een grote hoeveelheid technische gegevens: zendmastregistraties, kentekenregistraties, pijlbakenregistraties, IP-adressen met inlogmomenten op dat peilbaken, PGP-berichten, digitale aantekeningen op een server, et cetera. Technische registraties dus, waarbij gediscussieerd werd over de vraag naar het verband tussen die verschillende onderdelen maar niet naar de juistheid van die onderdelen op zich.

14. Van dergelijke technische informatie is in de onderhavige zaak als gezegd nu juist geen sprake. De aard van de bewijsmiddelen bestaat telkens uit verklaringen van getuigen die vertellen wat zij (denken te) hebben meegemaakt, wat zij gehoord (menen te) hebben, wat hun interpretatie van bepaalde gebeurtenissen of mededelingen van derden is geweest. Dat is een compleet andere categorie van bewijsmiddelen die een andere benadering en toetsing vergt.
15. De juistheid van technische registraties kan in het algemeen op wetenschappelijke wijze worden gecontroleerd en indien nodig worden onderworpen aan contra-expertise. Technische registraties zijn ongevoelig voor omstandigheden nadat die registraties zijn vastgelegd. Zij veranderen niet van inhoud als gevolg van latere omstandigheden of als gevolg van andere technische registraties. Zij vermenigvuldigen zich niet onder invloed van andere registraties. Meest belangrijk: de bron van die registraties blijft duidelijk identificeerbaar en autonoom aanwezig. Niet voor niets heeft de bewijsvoering in strafzaken zich in de loop der jaren in toenemende mate toegespitst op de analyse van een veelheid van dergelijke registraties en wordt de bewezenverklaring in doorslaggevende mate of zelfs geheel op de interpretatie van dat soort gegevens gebaseerd, zoals het geval was bij dit arrest van het Gerechtshof Amsterdam.
16. Het is evident dat dit alles voor getuigenverklaringen nu juist bij uitstek niet geldt. De herinnering van getuigen wordt zoals keer op keer wetenschappelijk aangetoond juist wel beïnvloed door latere gebeurtenissen. Wanneer getuigen hun herinneringen met elkaar gaan delen worden die herinneringen over en weer beïnvloed. De herinnering van de ene getuige kan zich na verloop van tijd gaan nestelen bij een andere getuige, waarbij de tweede daadwerkelijk de overtuiging kan hebben dat het een eigen herinnering is. Wanneer dat proces zich vervolgens meermalen herhaalt met weer andere personen ontstaat de situatie dat meerdere getuigen verklaren over een gebeurtenis waar zij allemaal een herinnering aan denken te hebben maar die op zijn minst gedeeltelijk ontstaan is of gekleurd is door gebeurtenissen die zij niet zelf hebben meegemaakt.

17. Dat alles geldt in de onderhavige zaak in nog sterkere mate nu het hier voor een groot deel niet eens gaat over gebeurtenissen die getuigen zelf hebben meegemaakt, maar over verhalen die zij hebben gehoord van anderen. Nog los van de vraag of zij zich vele jaren na dato die verhalen nog goed kunnen herinneren is er vaak beperkt of zelfs helemaal geen zicht op de bron van die verhalen en daarmee op de vraag of die bron wél kan verklaren uit eigen wetenschap of eigen waarnemingen, of die bron een enigszins objectieve waarneming kon doen en de capaciteiten heeft de belangrijke onderdelen van die waarneming goed op te slaan en op een juiste wijze door te geven. Bovendien geldt dat alles niet alleen voor de bron zelf, maar ook voor alle tussenschakels van een verhaal dat verteld wordt en dat uiteindelijk bij een getuige terechtkomt: telkens zou elke tussenschakel beoordeeld moeten kunnen worden op de vraag in hoeverre die individuele tussenschakel in staat (of bereid!) kan worden geacht informatie die tot hem (of zeker in deze zaak: haar) komt op een juiste manier te duiden, op een juiste manier op te slaan en op een juiste manier verder te vertellen.
18. Dat laatste raakt aan een ander problematisch onderdeel bij getuigenverklaringen dat bij technische registraties niet aan de orde is, te weten de enorm wisselende kwaliteit van herinneringen en van de drager van die herinneringen, de getuige zelf. Het is een open deur dat de ene persoon beïnvloedbaarder is dan een ander. Sommige personen hebben een redelijk objectieve kijk op gebeurtenissen en zijn in staat die gebeurtenissen redelijk goed op te slaan en terug te halen wanneer daarnaar wordt gevraagd, terwijl het voor andere personen heel moeilijk is onderscheid te maken tussen wat zij zelf hebben meegemaakt of gehoord of wat ze later uit andere bronnen hebben vernomen. De ene getuige is fantasierijker of gewoon (veel) minder intelligent dan de andere getuige. Anders dan apparaten zijn mensen nu juist geen objectief registrerende entiteiten maar wordt hun waarneming doorlopend en per definitie gekleurd door hun persoonlijkheid, de omstandigheden waaronder zij zich ten tijde van die waarneming bevinden, de context van de gebeurtenissen die zij waarnemen, wat zij zelf weten of denken te weten over die context, hun intelligentie, hun sociaal-economische omstandigheden, hun psychische gezondheid, et cetera.

19. Dat alles maakt het nu juist zo van belang dat een rechter die op grond van verklaringen de waarheid moet trachten te achterhalen zich een zo volledig mogelijk beeld kan vormen van een getuige om zelf te kunnen beoordelen of dat iemand is die geacht kan worden informatie die tot hem is gekomen op een juiste wijze weer te geven, of dat daar nu juist grote vraagtekens bij moeten worden gesteld. Het is niet voor niets dat in belangrijke zaken als deze een rechter belangrijke getuigen zelf op de zitting wil kunnen ondervragen om zich dat beeld te vormen, terwijl er geen rechter behoefte aan heeft zich te laten voorlichten over een individuele zendmast, een blik wil kunnen werpen op een individuele kentekenregistratiecamera of zelf een peilbaken uit elkaar wil schroeven om te kijken hoe het functioneert.
20. Tel daar in deze zaak het grote tijdsverloop en de onmiskenbaar grote invloed van informatieverstrekking door en beeldvorming in de media bij op en het zal duidelijk zijn dat Uw Rechtbank zich hier voor een totaal andere taak gesteld ziet dan wat bij het Gerechtshof in de aanloop naar de door het Openbaar Ministerie aangeropen uitspraak voorlag. U zult moeten trachten vast te stellen waar de verhalen die getuigen vertellen vandaan komen, in hoeverre die verhalen nog overeenkomen met de oorspronkelijke bron, wie of wat die bron is geweest en hoe betrouwbaar die bron was. Wanneer sprake is van verhalen die via via worden doorverteld gaat het daarbij niet alleen om de eerste en de laatste persoon in de keten en zijn of haar betrouwbaarheid, inclusief de vraag naar de in het criminele milieu vrijwel altijd aanwezige en meestal schimmige belangen die er kunnen zijn om verhalen wel of niet in de wereld te helpen, te ondersteunen of juist te ontkrachten, maar om alle schakels in die keten.
21. Dat betekent dat u wel degelijk niet alleen moet gaan kijken naar elke individuele getuige en diens verklaringen op hun eigen merites moet beoordelen, maar zelfs verschillende onderdelen van die verklaringen van een getuige zoveel als mogelijk zou moeten herleiden tot de bron teneinde te kunnen toetsen of wat een getuige ten aanzien van een specifieke gebeurtenis denkt te hebben gehoord of zelf heeft geconcludeerd naar aanleiding van wat hij denkt te weten, daadwerkelijk een enigszins objectief vaststelbare kern van waarheid bezit.

22. Wij zullen hier op een later moment nog verder over komen te spreken. Hoewel het wetenschappelijk onderzoek naar de waarde van verklaringen zoals ik dat hierboven al aanstipte in het algemeen genoegzaam bekend mag worden verondersteld, is het in deze zaak wellicht juist daar wat meer onderbouwd aandacht aan te geven gezien de aard van het bewijs zoals wij dat zien. Dat zal op een later moment dus nog aan de orde komen; nu terug naar de bespreking van de zaak Endstra.
23. Ook in deze zaak zullen wij eerst een forse stap terug op de tijdlijn zetten. In het eerste deel bespreken we de opkomst van Endstra als een grote speler in de vastgoedmarkt en de aanslag op Van Essen op de vooravond van het nieuwe millennium die wij (en diverse getuigen met ons) als een keerpunt in de ontwikkelingen rond Endstra beschouwen. In het tweede deel zal worden beschreven hoe het net rond Endstra zich na 2000 steeds meer begon te sluiten waarbij diverse schuldeisers zich begonnen te roeren. Daarbij zal uiteraard ook worden ingezoomd op oude bekende John Mieremet. Hij is het geweest die na de aanslag op zijn leven eind februari 2002 middels het beruchte artikel in de Telegraaf Endstra zodanig verder in het nauw bracht dat deze uiteindelijk, in maart 2003, plaats nam op de Achterbank van de Amsterdamse CIE. Ook bij die gesprekken uit de periode vóór de moord zal uiteraard worden stilgestaan. In het derde en laatste deel zal worden gekeken naar de moord op 24 mei 2004 en de ontwikkelingen die daar op volgden.
24. Te beginnen dus bij het begin, waarbij wij aanvangen op vrijwel hetzelfde moment als wij dat bij Cor van Hout deden, aan het begin van de jaren negentig

Conclusie

25. Net als bij het vorige thema geldt ook hier weer dat het laatste woord over de moord op Willem Endstra hiermee zeker niet is gezegd. Wij zullen hier op een later moment nog nader over komen te spreken wanneer de zaaksoverstijgende getuigen die hier vrijwel uitsluitend worden gevormd door de getuigen Holleeder en den Hartog nader aan de orde zullen worden gesteld.
26. Voor nu is een belangrijke constatering dat opnieuw heeft te gelden dat Uw Rechtbank de overtuiging en het wettelijk bewijs dat Holleeder daadwerkelijk zeggenschap en betrokkenheid heeft gehad bij de moord op Willem Endstra geheel uit de verklaringen van deze zaaksoverstijgende getuigen zou moeten destilleren, terwijl de inhoud van die verklaringen daartoe geen althans verregaand onvoldoende aanknopingspunten biedt.
27. Het gaat er uiteindelijk niet om of de verhoudingen tussen Endstra en Holleeder verstoord waren geraakt. Het gaat er ook niet om of Holleeder zich boos of bedreigend heeft uitgelaten in de aanloop naar de moord op Endstra of wat hij gezegd zou hebben na die moord. Het gaat er om dat vastgesteld moet kunnen worden dat hij als volwaardige deelnemer heeft bijgedragen aan de totstandkoming van die moord, waartoe op zijn minst enigszins concreet gemaakt zal moeten kunnen worden welke gedragingen hij daartoe zou hebben vervuld, wat hij dan tegen wie zou hebben gezegd of wie hij op welke wijze zou hebben aangestuurd, welke informatie of beloning hij zou hebben aangeleverd of in het vooruitzicht zou hebben gesteld, kortom wat hij nou daadwerkelijk en feitelijk zou hebben gedaan op grond waarvan hij als medepleger of uitlokker van die moord kan worden aangemerkt en kan worden veroordeeld.
28. Noch het immense Kolbak-dossier, noch het omvangrijke Enclave-dossier, noch het onderzoek Vandros of één van de vele andere onderzoeken die hierbij zijn betrokken (waaronder het ook al gigantische Passage) biedt daartoe de benodigde aanknopingspunten. Het bewijs voor een betrokkenheid bij de moord op Willem Endstra die invulling kan geven aan het tenlastegelegde medeplegen of uitlokken van die moord is er eenvoudigweg niet, en dat heeft in deze fase van het proces en van de bewijsvering ook te gelden voor de ernstige bezwaren.

29. Wij verzoeken u de voorlopige hechtenis in de zaak Enclave op te heffen.

(Met het verzoek een afschrift van deze pleitnotities aan het PV van de zitting te hechten.)

De raadslieden,

S.L.J. Janssen & R. Malewicz